

Balkanlarda peçenegler / makalanyň dowamy

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Balkanlarda peçenegler / makalanyň dowamy Bu yüzden de Selçuklu Türkmenlerinin Anadolu da kuvvetlice yerleşmelerinde Peçeneklerin de rolleri olduğunu söyleyebiliriz.

Aleksi Komnones tahta çıktığında Peçeneklerin asıl kuvvetleri Tuna boyundaki “Yüz-tepe” denilen yerde yaşıyorlardı. Peçeneklerden bazı gruplarda bu sıralar galiba Tuna’nın batı tarafında bulunuyorlardı. Nitekim Tuna boyundaki bazı şehirlerin onların elinde olduklarını görüyoruz. Mesela: Peçenek başbuğlarından Tatos, Silistre ve Saça’da Biçina (Bitzina: Varna yakınlarında Kamçık) şehirlerini ellerinde tutuyorlardı.[27]

İmparator Aleksi 1083 yılında Normanlarla savaştığı bir sırada ve savaşın en tehlikeli anında Bulgaristan Pavlikyanlarından 2800 kişilik bir bölük İmparatoru savaş meydanında bırakarak, ülkelerine geri dönmüşlerdir. Aleksi Selçuklu Türkmenlerinin yardımı ile Normanlarla yaptığı savaşı kazanarak başkent Konstantiniye’ye dönmüş ve geri döner-dönmez de Pavlikyanların çok ağır bir şekilde cezalandırılmasını emretmiştir.[28] Bu emri yerine getiren kimsenin gayet şiddetli hareket etmesi Pavlikyanların isyan etmesine sebep olmuştur. Pavlikyanlar 1084 yılında Travl’ın (Traulos) idâresinde isyan ederek Bizans’ın memurlarını öldürmüşler, Filibe yakınlarındaki kalelerden Beliatoba şehrini de işgal ederek etrafı yağmalamışlardır. Bu isyan hareketi uzun bir süre sürmüş ve Peçenekler Travl’ın kendilerinden yardım istemesi üzerine 1086 yılında ona katılmışlardır. İmparator Aleksi Komnenos işin gittikçe büyüdüğünü görünce Travl ile görüşmelere başlamış ancak bunlardan bir sonuç alamayınca üzerlerine o dönemin tanınmış iki komutanını göndermiştir.[29] Bu iki komutan Beliatoba kalesine yaklaştıklarında Peçenek kuvvetlerinin

kendilerinden çok daha fazla olduklarını görünce savaşmak şöyle dursun kendilerini kurtarmanın çaresini aramışlardır. Peçenekler şiddetli bir şekilde saldırınca Bizans ordusu kaçmaya başlamış ve her iki komutan da savaş meydanında ölmüştür. Peçenekler bu zaferden sonra Filibe civarında uzun bir süre hiçbir karşılık görmeden, istedikleri gibi hareket etmişlerdir. Yine bu sıralarda Anadolu'daki Selçuklu beyleri birbirleriyle uğraşmakta idiler. Aleksi Komnenos bu fırsattan istifade ederek İznik üzerine geçirdiği kuvvetlerini Beliatoba kalesi yakınlarındaki mağlubiyet üzerine Rumeli tarafına geçirmeye mecbur olmuştur. Bu arada İznik üzerine gönderilen aslen bir Türk olan Tatik (Tatikios) geri çağrılarak yeni bir ordu kurmakla görevlendirilmiştir. Yine Anadolu'da Kizikosta (Kyzikos: Erdel yakınlarında) bulunan ücretli Frenk askerleri de Edirne'ye gönderilmiştir. Tatik, Frenk askerlerinin gelmesi ile kendisini kuvvetli hissetmiş ve Peçeneklere karşı harekete geçmiştir. Edirne'yi terk ederek Filibe istikametinde ilerlemişler ve Blisnium yakınlarındaki bir ırmağın üzerinde karargâhlarını kurmuşlardır. Bu arada kendilerine erzak sağladıktan sonra kamplarına geri dönen Peçenklerden bir bölüğü görünce onlara hücum etmişler ve eşyalarını ele geçirmişlerdir. Tatik bu başarıdan sonra hemen Filibe'ye hareket etmiştir. Gönderdiği muhafız öncü kuvvetlerinden Beliatoba'da kalabalık bir Peçenek kuvvetinin olduğunu öğrenince süratle Peçeneklerin üzerine yürümüştür. Tatik'in bu kadar çabuk hareket etmesinin sebebi çok kalabalık olan Peçeneklerin Filibe'yi muhasara edeceklerini düşünmüş olmasıdır. İki ordu bir nehir boyunda karşılaşmışlardır. Fakat ne Bizanslılar ne de Peçenekler birbirleri ile savaşmaya çekinmişlerdir. Bizanslılar Peçeneklerin çokluğundan, Peçeneklerde Bizanslıların silahlarının iyi olmasından korkmuşlardır. Üç gün birbirlerine karşı herhangi bir hareket yapmadan durmuşlar ve sonunda da Peçenekler ülkelerine geri dönmüşlerdi. Tatik bunu haber alınca hemen Peçeneklerin arkalarından gidilmesini emretmiştir. Ancak çoğu piyade olan Bizans askerlerinin atlı Peçeneklere yetişmeleri mümkün değildi. Peçenekler yollarına devam ederek Sidera: (Demir)

Kapı tepeliğini işgal etmişlerdir. Tatik Konstantiniye'ye geri dönmüştür. Bu sefer sonunda hiç olmazsa Filibe ve çevresi Peçenek akınlarından kurtarılmıştır.[30]

Travl'e yardım eden Peçenek grubunun çok kalabalık olmadığını 1087 yılı ilkbaharında daha büyük bir Peçenek kuvvetinin Macar Kralı Soloman ve Kumanlarla beraber başbuğları Çelgü'nün idâresinde Bizans'a karşı harekete geçmelerinden anlıyoruz. Bunlar Lüleburgaz civarındaki şehir ve köyleri tahrip ettikten sonra Skoteinon diye bilinen yere gelerek kamp kurmuşlardır. Aleksi Komnenos bunlara karşı Nikolo Maurokatakalon adlı generalin idâresinde bir ordu göndermiştir. Bu ordu Pamphylon denilen yere gelerek karargâhını kurmuştur. Daha sonra ise burayı terk ederek küçük bir şehir olan Kule'ye gitmişlerdir. Bir sabah ansızın Peçeneklere saldırarak onları bozguna uğratmışlardır. Çelgü ve Macar kralı da ölenler arasında idi. Böylece 1087 yılı ilkbaharında yapılan Peçenek seferi Bizanslıların zaferi ile neticelenmiştir Ancak Bizans tedbiri elden bırakmamış ve İmparator batı illeri valisi olan kardeşi Andrian Komenos'u bir ordunun başında tekrar Trakya'ya göndermiştir.

Bahar başlarında Peçenekler başbuğları Tzelgou'nun idâresinde, Peçenek, Uz ve Macarlardan oluşan Anna'nın ifadesine göre 80.000 kişilik bir ordu ile yenilgiden sonra tekrar Tuna boylarına dönerek, Hayrabolu ve çevresini yağmalamışlardır. Bunun üzerine Bizans ordusunu göndererek Peçenekleri büyük bir mağlubiyete uğratmış ve başbuğlarını da öldürtmüştür. Aleksi Komnenos, onların Bizans'tan intikam almalarına mani olmak için Peçenek kabilelerine hediyeler, altın ve gümüş paralar göndererek aralarına nifak sokmak istemişse de Peçenekler bu oyuna gelmemişlerdir. Bunun üzerine Bizans tekrar 1087 yılının Haziran ayında Peçeneklere kat'i bir darbe indirmek niyeti ile sefere çıkmıştır. Aleksi Komnenos büyük bir ordu ile Edirne'ye gelerek, buradan hareketle Dampoli (Yambolu) ile Goloe arasında bulunan Lardea'ya ulaşmıştır. Buradan bir kumandanı Silistre'ye doğru, Karadeniz sahiline gönderilmiştir. İmparator Lardea'da kırk gün kalarak diğer kuvvetlerin gelmesini beklemiştir. Aynı zamanda Bizans'ın Karadeniz'deki

donanması Tuna'ya gönderilerek, Silistre'ye gönderilen kuvvet ile birlikte hareket etmesi kararlaştırılmıştı. Bu kuvvetler Peçenekleri arkalarından tehdit ederek, onların Tuna'yı geçmelerine mani olacaktı. İmparator da Balkanlar'ı geçip Peçeneklerin asıl kuvvetlerini imha edecekti. Seferin plânı dikkatlice düşünülerek bu şekilde yapılmıştı. Ancak bazı komutanlar bu plâna karşı çıkmışlarsa da İmparator bunlara kulak asmamış ve plân üzerin Lardea'yı arkada bırakarak Balkanlar'ı aşmaya hazırlanmıştı. Peçenekler, Bizanslıların bu sırada bir sefer yapabileceklerini düşünmedikleri için dağınık bir halde bulunuyorlardı. Bizanslıların yaklaştıkları haberi üzerine Peçenekler süre kazanıp hazırlanmak için 150 kişilik bir elçilik heyeti göndererek barışın yapılmasını ve eğer imparator buna razı olursa her zaman için otuz bin kişilik Peçenek atlısının emrinde olacağını bildirmişlerdi. Ancak bu teklifi kabul etmezlerse hücum edeceklerini de söylemişlerdir. Bizans Peçeneklerin elçileri göndermelerini korkaklıklarına yormuş ve elçileri tevkif etmek için bir bahane bulmuştur. Bu bahane de şu idi: Bu sefer esnasında saray münecimlerinden biri Aleksi'ye güneşin tutulacağını haber vermişti. Bunun üzerine o bu durumdan yararlanmak isteyerek elçilere: "ben bu meselede hakemliği Tanrı'ya bırakıyorum eğer gök yüzünde bugün herhangi bir işaret olursa, bu sizin iyi niyetle gelmediğinize alâmettir. Şayet hiçbir şey olmazsa, hakkınızdaki şüphelerimin asılsız olduğuna kanaat getireceğim." Bu konuşmadan iki saat sonra güneş tutulunca, İmparator da 150 Peçenek elçisinin tutuklanmasını emretmiştir. Tutuklanan elçiler bir muhafızın önderliğinde İstanbul'a gönderilmişler ancak bunlar yolda bir yolunu bulup kaçmışlar ve Peçeneklere gelerek durumu bildirmişlerdir. Muhafız derhal İmparatorun bulunduğu Goloe'ye gelerek durumu haber vermiştir. İmparator bunun üzerine daha çabuk hareket etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bizans ordusu Balkanlar'ı demir kapıdan geçerek, Tuna'ya dökülen Biçina nehri boyunca ilerlemişlerdir. Ancak bu ilerleyiş çok tehlikeli idi çünkü etrafta Peçenek atlıları dolaşıyor ve Bizanslılardan erzak tedarik etmek için biraz uzaklaşanlar bir daha geri dönmüyorlardı. Bizans ordusu Silistre yakınlarındaki

bir nehir boyunda kamp kurdu. Peçenekler Bizanslıların bütün hareketlerini dikkatle takip ederek, hücum için uygun bir fırsat bekliyorlardı. İmparatorun ordusu çadır kurarken hiç beklemedikleri bir anda nehrin öteki tarafında bulunan bir Peçenek atlı kıtası nehri geçerek ani bir hücumla onlara saldırmış ve müthiş bir telaşa sebebiyet vermiştir. Peçenekler bu baskını zaten düşmanları arasında panik yaratmak için yapmışlardı ve bunu başararak pek çok esir yakalayıp süratle geri dönmüşlerdir. İmparator Aleksi Tatuş'un elinde bulunan Silistre'yi işgal etmek istiyordu. İmparatorun üzerlerine geldiğini haber alan Tatuş yardım sağlamak düşüncesi ile Kumanların yanına gitmiştir. Bizanslılar kısa bir süre sonra şehrin sularını delerek içeriye girmişlerdir. Ancak içeride olan iki kaleyi bir türlü ele geçirememişlerdir. Bunun da sebebi Tatuş'un Kumanlara giderken adamlarına şehir hisarının arkasında bulunan tepenin işgal edilmesini ve buradan devamlı Bizanslılar üzerine hücum yapılmasını emretmiş olmasıdır. Peçenekler bu emre göre hareket ederek gece-gündüz hücumları ile Bizans ordusunu güç bir duruma sokmuşlardır ki bu da Bizans'ı muhasaradan vazgeçirmiştir. İmparator Balkanlar'a doğru geri çekilmesini emretmiştir. Peçenekler Silistre'nin muhasarası kalkınca derhal karşı saldırıya geçmişlerdir. Bizans ile Peçenekler bir meydan muharebesi için karşı karşıya gelmişlerdi. Sabah erkenden başlamış olan savaşta ikindiye kadar müthiş bir şekilde devam etmiş ve nihayet Peçenekler Bizanslıların bütün hücumlarını püskürttükten sonra kendileri karşı hücumla geçmişler ve Bizans ordusunu kaçırmaya mecbur etmişlerdir. Bizans çok feci bir mağlubiyete uğramış ve kuvvetlerinin büyük bir kısmını savaş meydanında bırakmıştır. İmparator Aleksi'de kaçan ordu ile Goloe'ye gitmiştir. Bu galibiyet 1087 yılı baharında yaşanmıştır.[31]

İmparator Goloe'de çok kalmayarak Beroe'ye (Eski Zagra'ya) geçmiştir. Burada uzun bir süre kalarak Peçeneklere esir düşenleri para vererek kurtarmak istemiştir. Peçenekler ilk önce esirleri kendi elçilerine yapılanların intikamını almak için öldürmek istemişler ancak daha sonra bundan vazgeçerek para karşılığı esirleri serbest bırakmışlardır.[32]

Peçenekler bu zaferden çok fazla istifade edememişlerdir. Sebebi de Kumanlardır. Çünkü Bizans'ın Silistre'yi kuşatması karşısında başbuğ Tatuş Kumanları yardıma çağırmak için gitmişti. Ancak bu Kuman ordusu savaş bittikten sonra Silistre'ye gelmiştir. Kumanlar Peçeneklerin Bizanslılardan pek çok ganimet ve esir aldıklarını görünce bu ganimetten kendilerine de verilmesini istemişlerdir. Peçenek başbuğlarına hitaben "Biz topraklarımızı, evimizi barkımız bırakarak sizin imdadınıza koştuk; sizinle hem tehlikeleri hem başarıyı paylaşmak için böylesine uzun ve zahmetli bir yolculuğa katlandık. Bize düşen herşeyi yapmış bulunduğumuza göre, bizi eli boş göndermeniz haklı olmaz. Gerçekten savaş olup bittikten sonra buraya gelmişsek, bunun sorumluluğu bize değil saldırıya geçmiş olan imparatora düşer. İşte bu nedenle, aldığınız ganimet ve esirleri ya bizlerle paylaşırsınız ya da bizi bundan sonra dostunuz olarak değil düşmanınız olarak görürsünüz ki hissemize düşeni de sizden zorla alırız" demişlerdir. Ancak Peçenekler yinede ganimetleri paylaşmak istememişler ve red cevabı vermişlerdir. Kuman-Peçenek mücadelelerinin tek sebebi sadece bu ganimet paylaşılması değildir. Bizans'ın yürüttüğü hilekâr politikaların da bir neticesidir. Kumanlar, Peçeneklerin müttefikleri olarak gelmişlerken artık Peçeneklerin en büyük düşmanları olarak geri dönmüşlerdir. Nitekim Kumanlar Peçeneklerden daha kuvvetli oldukları için onları yenmişlerdir.[33]

Kuman tehlikesinden kurtulan Peçenekler derhal Bizanslıları takibe başlamışlardır. Balkan geçitlerini geçerek Balkanlar'ın batısındaki ülkeleri yağmalamışlardır. Bu sırada Beroe'de bulunan İmparator burada daha fazla kalmayı tehlikeli bularak Edirne'ye dönmüştür. Peçenekler ise Dampoli (Yambolu) ile Goloe arasındaki Markella'yı işgal etmişlerdir. Tam bu sırada Kumanlar da Ozolimné (Uzolime)'ye geri dönmüşler ve orada Peçenekleri bulamayınca Tuna boyuna doğru ilerleyerek Peçenekleri arkalarından takip etmişlerdir. Bizans yaklaşan iki tehlike karşısında onlarla mücadele edecek durumda değildi. Ayrıca Ruslarla da mücadele ediyordu. Bunun için Peçeneklere barış yapmak isteğiyle elçiler gönderip, Tuna

boyunda kalmalarına müsaade edeceklerini bildirmişlerdir. Peçeneklerde Kumanların geldiklerini bildikleri için Balkan geçitlerinde işgal etmiş oldukları kaleleri Bizanslılara bırakmışlardır. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra Kumanlar gelerek, İmparator'dan Peçeneklerle savaşmak için Balkanlar'daki geçitlerden geçmelerine müsaade etmesini istemişlerdir. Ancak İmparator Aleksi buna müsaade etmemiştir.[34]

Peçenekler, Kuman tehlikesinden kurtulunca barışı bozarak Bizans ülkesine yeniden akınlar yapmaya başlamışlardır. Peçeneklere bu sıralar galiba Pavlikyanlar da iştirak etmişlerdir. Çünkü kısa bir zaman sonra Filibe Peçeneklerin eline geçmiştir. Bizans bu hücumlara cevap verebilecek durumda değildi. Peçenekler Makedonya'ya kadar bütün Bizans ülkesini ele geçirmişlerdi. İmparator Aleksi geri çekile çekile Kypsella (Ipsala)'ya kadar gelmiş ve Peçeneklere karşı daha fazla savaşmanın imkansız olduğunu görerek barış istemiştir.[35]

Peçenekler 1087 yılında yapılan bu barıştan sonra 1087-1088'de kışı geçirmek için Taurokomos (Taurokomenda) (Ergene nehrine yakın) kalmışlar ve Hayrabolu'ya gelmişlerdir. Bu da oradaki yerli ahali arasında hoşnutsuzluk yaratmıştır. Babaeski'de bulunan İmparator Aleksi başkente döner dönmez Peçeneklere karşı mücadele etmek için yeni kuvvetler toplamaya başlamış ve 1088-1089 yılını bununla geçirmiştir. Savaşta ölen askerlerin oğullarından kurulan bu orduya "Arkfontopoulos (archontopuloi) (Archont oğulları: Bey oğulları) ismi verilmiştir. 1088 yılı ilkbaharında Peçenekler Lüleburgaz'a kadar gelince Bizans bu kıtayı onlara karşı göndermiştir. Bunlar doğrudan Peçenek karargâhına saldırmışlar ancak Peçenekler tarafından geri püskürtülerek 300 kadarı da öldürülmüştür. Peçenekler daha sonra Hayrabolu'nun içinden geçerek Aspra'ya (Malkara yakınlarında) geldiler. İmparator bu yıl da kendi kuvvetlerini toplayamamış, Peçeneklere karşı sadece gördükleri yerlerde, yani kalelerde saldırmışlar ve birkaç defa da başarı kazanmışlardır.[36]

Peçenekler Bizans imparatoru Komnenos'un İzmir Türk beyi

Çaka'ya (Tzakhas) karşı olan mücadelesinden istifade ederek, Trakya'da yeniden harekete geçmişlerdir. Bizans ordusunda Peçeneklerden Bizans tarafına geçen Neantzés (Neançes) ve kumandanlardan-isimlerine bakılırsa Türk olan Kantzous (Kançu) ve Katranés (Katran) da bulunuyorlardı. Peçeneklerin küçük bir bölümü Aleksi'nin ordusuna tesadüf etmiş ve onları tâkip ederek Russion'a (Keşan) kadar ilerlemiştir.

Peçenekler 1088 yılı sonbaharında Keşan yakınlarında bir şehir olan Polybotos'a (Polboton) yaklaşmışlar ve burada müstahkem bir karargah kurmuşlardır. İmparator bunların üzerine daha fazla ilerlemelerine mani olmak için bir ordu sevk etmiştir. Bu orduda bulunan Neantéz adlı Peçenek aslında kendi milletine yardım etmek ve Bizans'ın durumunu Peçeneklere haber vermek için bu orduda bulunuyordu. O, bir tepede kendi kavimdaşları ile görüşerek Bizans'ın durumu hakkında bilgi vermiştir. Ancak Bizans ordusunda Peçenekçe bilen birisi onun tepede söylediklerini duyarak İmparatora gelip haber vermiştir. İmparator onları yüzleştirmiş ancak Neantéz bunun bir yalan olduğunu söyleyerek o kişiyi kılıcıyla hemen orada öldürmüştür. İmparator durumun inceliğini görerek ona bir şey yapmamış ancak bir süre sonra Neantéz'de atına binerek Peçenek saflarına geçmiştir. Daha sonra o ön saflarda yer alarak Bizans ordusuna karşı kavimdaşlarını sevk etmiştir. Bu arada Peçenekler Haden denilen bir yere gelerek savaş durumu almışlardır. Bizans ordusu da akşama doğru buraya gelerek savaş düzenine girmiştir. İmparator bu arada Keşan'a giderek asker toplayıp geri dönmüştür. Ancak her iki taraf birbirlerine saldırmadan akşama kadar beklemişler sonunda da Peçenekler çekilip gitmişlerdir.[37]

1088 yılının sonbaharındaki bu sefer daha ziyade mevzii bir savaştan ibaret idi. İmparator kalelerde saklanarak, ara sıra fırsat buldukça huruç hareketleri ile Peçenekleri rahatsız etmekten başka bir şey yapamamış ve Peçeneklerde bu sayede Trakya ve Makedonya'da istedikleri gibi hareket etmişlerdir. Bundan sonra İmparator hastalanmış ve ordu bir süre Keşan'da kalmıştır. Bu sıralarda Tatranés adlı bir Peçenek gelerek, Peçeneklerin onlara karşı hücumla hazırlandıklarını haber

vermiş, İmparator da onu elçi olarak gönderip barış istemişse de Peçenekler bunu kabul etmemişlerdir. Bunun üzerine Keşan'a yakın bir yerde atlarını otlatan Peçeneklerin üzerine İmparator Ouzas (Oğuz,Uzan) adlı bir Türk başbuğunu aniden saldırması için göndermiş ve o da Peçeneklere saldırarak atları ve adamlarını ele geçirmiştir. Bundan sonra Peçenekler harekete geçerek şehri tazyik etmişlerdir. Bizans ordusu Peçenekleri geri püskürtmeyi başarmıştır. Ancak bu başarı Bizans'ın durumunu değiştirmemiştir. Aleksi, Keşan'ı terk edip bu yol üzerinde önemli bir askeri mevki olan Çorlu'ya gelerek durmuştur. Amacı Peçeneklerin daha ileriye gitmelerine engel olmaktı. Peçenekler de Bizanslıları tâkiplerle müstahkem bir mevkide bulunan Çorlu'ya gelmişlerdir. İmparatorun onlarla bir meydan muharebesi yapacak ordusu yoktu ve bu yüzden o kurnazlığını kullanarak onların muhasarayı kaldırmalarını sağlamıştır.[38] Bu hadise 1088-1089 yılı sonbaharında olsa gerektir. Bulgaristan kilisesinin piskoposluğuna tayin edilen ve zamanın en yüksek hatiplerinden sayılan Theophylaktos'un Aleksi'ye hitaben yazdığı nutuktan 1088-1090'da Bizanslılarla-Peçenekler arasında bir barışın yapıldığını anlıyoruz.[39]

1089-1090 yılının galiba kışında Peçenekler Ergene boyuna geçmişlerdir. Çünkü Şubat ortalarına doğru bir Peçenek kıtasının Büyük Çekmece-Küçük Çekmece arasındaki Khoirobakkhoi'ye (Chirobakchi)[40] yaklaştıklarını görüyoruz. Bu haber üzerine İmparator başkentte 500 kadar adam toplayarak onları bütün gece silahlandırmış ve nasıl savaşacaklarını göstermiştir. 14 Şubat'ta imparator acele topladığı bu kuvvetlerle başkenti terk ederek Peçeneklere karşı harekete geçmiştir. Aleksi Khoirobakkhoi'ye gelerek, bütün kapıları kapatmış ve şehir ahalisinden hiç kimsenin Peçeneklerle konuşmasına müsaade etmemiştir. 15 Şubat'ta Peçenekler Khoirobakkhoi'ye yaklaşmışlar ve surların önündeki tepeyi işgal etmişlerdir. İmparator Peçenekleri yenerek başkente geri dönmüştür.[41]

Peçenekler bu mağlubiyetin karşılığını 1090 veya 1091 Şubatı'nın sonlarında başkenti Byzantion'un surlarına gelerek

şehri tehlikede bırakarak almışlardır. Bir yandan Peçenek ve diğer yandan İzmir'deki Çaka Bey'in hareketleri Bizans'ı zor duruma düşürmüştür. Nitekim Çaka Bey'in kendisi denizden ve Peçeneklerde karadan Bizans'a saldırmak üzere anlaşmışlardır. Bu tehlike Bizanslılar için öncekilerden çok daha büyük idi. Bizanslılar tek kurtuluşu Kumanlardan yardım istemekle bulmuşlardır. Nitekim Bizans Kumanlara ve Doğu Avrupa'ya yardım ricası ile mektuplar gönderdiği zaman memleketin içindeki ülkelerden de asker toplamaya gayret sarf etmiştir. Bu gaye ile general Nikefor Melissénos, Trakya ve Makedonya'da Peçeneklerin hücumlarından etkilenen yerlere gönderilmiş ve ona Ainos'u (Erez) olabildiğince çabuk işgal etmesi emredilmişti. Orada Bulgar ve Ulahlardan bir ordu teşkil edecekti. Aynı zamanda kalelerdeki garnizonlara dokunmamaları emredilmişti çünkü Peçenekler buralara hücum ettikleri takdirde kalelerdeki garnizonlar ülkeyi savunacaklardı. Flandre kontu Robert'in göndermiş olduğu 500 şövalye de İzmit tarafında meydana gelebilecek bir saldırı için görevlendirilmişti. İhtiyaç halinde onları başka yerlere göndermekte mümkündü.

Peçeneklerin 1091 Nisanı'nda ani olarak harekete geçmeleri Bizans'ı çok müşkül bir duruma sokmuştur. Başkentteki kuvvetler toplanarak İznik'teki Türk beylerine karşı kullanılan Frenk şövalyeleri alel-acele getirtilerek Bizans ordusu ile Meriç'in mansabındaki Enez şehrine gemilerle gönderilmiştir. Enez'in bulunduğu mevki savunma için çok elverişli idi. Peçeneklerin esas kuvvetleri Khoirénos'ye (Choerenos, Chirini: Domuzlu) doğru ilerlemekte idi. İmparator da ordusunun başına gelmişti. İki ordu arasında kuvvet bakımından oldukça büyük bir fark vardı. İmparator bunu görünce korkarak, kurtuluş ümidinin olmadığını zannetmiştir. Çünkü beklemekte olduğu Kumanlar hâlâ gelmemişti. Bizanslılar büyük bir korku ile Peçeneklerin hareketlerini takip ediyorlar, herhangi bir hücumla geçemiyorlardı. Peçenekler de savaşa girişmemişler ve ordugâhlarında kalmışlardı. Bu suretle üç gün geçmişti. Boşuna geçirilen bu üç gün Peçenekler için en büyük felaketin gelmesine sebep olmuştur.

Karşılarındaki güçsüz Bizans ordusunu kendi hallerine bırakmaları Peçeneklerin en büyük hatalarını teşkil etmektedir. Bizans ordusunu imha etmek Peçenekler için çok kolay bir işti. Ancak onlar galiba İzmir'den Çaka Bey'in gelmesini bekledikleri için bunu yapmamışlardır. Ayrıca onların yaklaşan Kuman tehlikesinden de haberleri yoktu. Başbuğ Manyak, Moniakl (Bonyak) ve Togortak (Tugorkan) tarafından idare edilen yaklaşık 40.000 kişilik Kuman ordusu Peçeneklerle savaşmak üzere Bizans'a yardıma gelmişlerdi. Kumanlar Peçeneklerle savaşmak için İmparator'dan üç gün süre istemişler ve elde edecekleri ganimetin yarısını kendilerine bırakacaklarını söylemişlerdir. Aleksi ise onlara on gün müsaade etmiş ve ganimetinde tamamen onların olacağını söylemiştir. Üç gün geçtikten sonra Bizans imparatorunun savaşmak için acele etmediğini gören Kumanlar elçi göndererek "Ne zamana kadar meydan savaşını erteleyeceğiz? Bilesin ki artık daha fazla beklemeyeceğiz; yarın sabah gün doğunca ya kurt ya da kuzu eti yiyeceğiz" demişlerdir. Aleksi bir taraftan da Trakya ve Makedonya'dan gelecek kuvvetleri beklemekte idi zira Kumanların Peçenekleri yeneceklerine pek inanamıyordu. Daha fazla bekleyemeyeceğini gören İmparator Enez'e giderek buradan bir gemiye binmiş Meriç nehrinin aktığı yeri ve her iki sahili araştırarak askerlerinin mevzi alabilecekleri en iyi yeri aramıştır. Ancak ertesi gün geri dönerek nehri geçmiş ve daha sonra Chirine denilen yerde kamp kurarak kendisi yeterli miktarda atlı askerle Enez'e dönmüştür. Meriç'in batısında bulunan ordunun yardımına kısa bir süre sonra Trakya ve Makedonya'daki askerlerde gelmişlerdir. Bu şekilde biraz daha kuvvetlenen Bizans, Peçenekler tarafından işgal edilen ve Philokalos adını taşıyan, Meriç'in geçitlerinden birini ellerine geçirmişlerdir. Geceyi burada geçiren Bizans ordusu Lebune (Lebounion, Lebunium) denilen bir yeri işgal etmişlerdir. Bizans imparatorunun savaş başlamadan önce birkaç kez yer değiştirdiğini görüyoruz. Bu arada Peçeneklerden Neantéz yeniden İmparatorun yanına gelmiş ancak bu sefer İmparator tarafından affedilmemiştir.

Bizanslılar Kumanların gelmesi ile Meriç'in sol tarafına geçmişlerdir. Ancak savaş Meriç'in sağ tarafında bulunan Lebunium'da bir tepede cereyan etmiştir. Bu yerin günümüzdeki Omurbey civarında olduğu sanılmaktadır. 29 Nisan 1091 yılında Salı günü yapılan meydan muharebesinde Peçenekler özellikle Kumanların sayesinde Bizans karşısında büyük bir mağlubiyete uğramışlar ve bu Peçeneklerin büyük bir kısmı savaş meydanında mahvolmuşlardır. Yine Lebunium yanındaki muharebede Peçenekler en büyük hezimetlerini yaşamışlar ve aynı zamanda Balkanlar'daki siyasi faaliyetlerine son veren bir darbe almışlardır. Esir alınan Peçenekler de Bizans tarafından kılıçtan geçirilmişlerdir.[42]

Lebunium zaferinden sonra Bizans İmparatorluğu, 1048 yılından itibaren şiddetle devam eden Peçenek tehlikesinden kurtulmuş bulunuyordu. Bu savaştan sonra sağ kalan Peçeneklerin bir kısmının Tuna boyuna veya Macaristan'a gittikleri imkan dahilindedir. Bizanslıların eline esir düşenler ya öldürülmüş veya Makedonya ve Balkanlar'da yerleştirilmişlerdir. Peçeneklerin bir kısmının bilhassa XII. yüzyıl başlarına kadar Makedonya'daki Moglena civarında kadın ve çocukları ile birlikte yaşadıklarını ve "Moglena Peçenekleri" diye anıldıklarını da biliyoruz.[43]

Bu mağlubiyeti müteakip Peçeneklerin askeri kudretlerine de son verilmiştir. Bizans topraklarına yerleştirilen bu Peçeneklerden İmparatorun özel kıtaları teşkil edilmiştir. Bizanslılar Peçeneklerin mükemmel bir askeri kuvvete sahip olduklarını yakından bildiklerinden fırsat buldukça bunlardan kendi hizmetlerine almaya gayret etmişlerdir. Bizans gerek Normanlara gerekse Anadolu Selçuklularına karşı yaptığı savaşlarda ordusunda daima Peçenek kuvvetlerini bulundurmuşlardır.[44]

Rusya'da Kumanlar ile Uzların arasında kalan ve Rus knazlığında bir süre hizmet eden Peçenekler 1121 yılında burayı terk ederek 1122'de Tuna boyuna gelmişlerdir. Bu Peçenekler Tuna'yı geçerek Trakya'nın bir kısmını yağma edince İmparator onların hücumlarına mani olmak için ordu göndermiştir. Bu ordu Peçenekleri mağlup etmiştir.[45] Daha

sonra 1152 yılında Peçenekler Tuna nehrini ve Balkan dağlarını geçerek Filibe civarına kadar gelmişler ve etrafı yağmalamışlardır. İkinci defa ise 1154'de Tuna'yı geçip nehir boyundaki Bizans topraklarını tahrip etmişlerdir. Peçeneklere karşı bir ordu gönderilmişse de bu ordu Peçenekler tarafından mağlup edilmiştir. Peçenekler eski âdetleri üzere birçok ganimet alarak ülkelerine geri dönmüşlerdir.[46]

XII. yüzyılın başlarında Suriye'ye yakın Bizans ülkesindeki Anadolu şehirlerinde Peçenekler garnizon hizmetinde bulunuyorlardı. Gerek bu kalelerdeki gerekse Bizans'ın çeşitli yerlerine iskan ettirilen Peçenekler Hristiyanlığı kabul etmişlerdir. Bir kısmı ise Suriye'nin Türkler tarafından alınmasından sonra Türklerin idâresine girerek İslâmiyet'i kabul etmişlerdir. Bunların bakiyeleri Halep ve Macar civarında XVI. yüzyıl sonlarına kadar mevcuttur. Peçeneklerin büyük bir kısmı Macaristan'a gidip Macarların hizmetine girmişlerdir. Tuna'nın doğusunda kalanlar ise Kumanlarla birleşmişlerdir.

Bizans kaynaklarında Peçeneklere ait son bilgiler 1161-1171 yıllarına aittir. 1161-1171 yılları arasında birçok yerleri yağmalamışlardır. Bunların üzerine bizzat İmparator Manuel Komnenos giderek Tuna'yı geçmiş ve Taurocythia'ya kadar ilerlemiştir. Ancak Peçeneklere rastlayamamış sadece geri dönerken bir Peçenek kıtasını görerek onlara saldırıp, mağlup etmiş ve 100 kadarını da esir almıştır.

Bundan sonra Bizans kaynakları Peçeneklerden ayrı olarak bahsetmemişlerdir. Ancak bazı yerlerde Bizans sarayında bunların büyük rütbeler kazanmış olduklarına dair kayıtlar vardır.[47]

Bugün günümüzde Bulgaristan, Bosna, Romanya'da Peçeneklerden kalma pek çok yer adları vardır. Mesela Tuna'nın son mecrasında sağ tarafında bulunan Dobruca gibi.[48]

Yrd. Doç. Dr. Muallâ Uydu YÜCEL,
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / Türkiye.

Alıntı Kaynağı: Türkler, Cilt: 2 Sayfa: 714-726

■ Kaynaklar:

- ◆ Anna Kommena, Alexiad, /Türk. Trc. Bilge Umar/, 1996.
- ◆ Constantine Porphyrogenitus, De Administrando Imperio, Bonn 1840.
- ◆ Feodorof-Davıdov, G. A., Koçevniki Vostočnoy Evropı pod Vlastyu Zolotordınskih Hanov, Moskova 1966.
- ◆ Golubovskiy, V., Peçenegi, Torki, Polovtsı do Naşestviya Tatar, Universitetskie İzvestiya, No. 1 Kiev 1883-1884.
- ◆ İbn Fazlan, İbn Fazlan Seyahatnâmesi, /Haz. Ramazan Şeşen/, İstanbul 1975.
- ◆ Jirejek, Überreste der Petschenegen und Komnanen, Prag 1889.
- ◆ Kafesoğlu, İ., Türk Milli Kültürü, İstanbul 1992.
- ◆ Kajdan, A. P., "İoann mavropod, Peçenegi i Ruskiye v Seredine XI. v", Zbornik Radova, No. VIII, Beograd 1963, s. 177-184.
- ◆ Karamzin, N. M., İstoriya Gosudarstva Rosiskogo I-III, Sank-Peterburg 1842-1843.
- ◆ Kluçevski, V. O., Russkaya İstoriya, I, Moskova 1994.
- ◆ Kluçevski, V. O., Kurs Russkoy İstorii, c. I. ders 5, Moskova 1909.
- ◆ A. Kurat., Peçenek Tarihi, İstanbul 1937.
- ◆ A. Kurat., IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara 1972.
- ◆ Novogorodskaya Pervaya Letopis, Starşego i Mladşego İzvodov, Moskova-Leningrad 1950. Ostrogorsky, G., Bizans Devleti Tarihi, Türk. terc. Fikret Işıltan/, TTK Yay. Ankara 1991.
- ◆ Pletněva S. A, "Peçenegi, Torki, Polovtsı Stepei", Yevrazii v Epohi Srednevekovya, Moskova 1981.
- ◆ Polnoye Sobranie Russkih Letopiseh, Letopis Po Voskrasenskomu Spisku Arheografiçeskoyu Komisseyu, Sank-Peterburg 1856.
- ◆ Povesti Vremenıh Let, /Haz. D. S. Lihaçeva-B. A. Romanova/, Moskova-Leningrad 1950.
- ◆ Priselkov, M. D. "Lavrentevskaya Letopis (İstoriya Teksta)", Lenin Devlet Üniversitesi İlim Adamları Notları, no: 32, İlmî Tarih serisi, Leningrad 1939.

- ◆ Rasovskiy, D. A., Peçenegi, Torki ve Berendi Na Rus i Ugrii, Seninarium Kondakovianum VI, Prag 1933.
- ◆ Skylitzes, Ioannes, Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae ope, (Ed. J. Bekker: Corpus Scriptorum Historia Byzantinae), c. II, Bonn 1839.
- ◆ Şahmatov, A. A., Povesti Vremennih Let, c. I, Petograd 1916.
- ◆ Togan, A. Zeki Velidî., Umumî Türk Tarihine Giriş I, İstanbul 1981.
- ◆ Togan, A. Zeki Velidî., "Peçenekler", İA, c. IX, s. 535-543.
- ◆ Vasilyevskiy, V., Vizantiya i Peçenegi (1048-1094), Trud I, Sankt-Peterburg 1908.

■ Dipnotlar:

[1] O. Golubovskiy, Peçenegi, Torki i Polovtsı do Naşestviya Tatar, No: 1, Kiev 1883-1884, s. 225; A. N. Kurat, IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara 1972, s. 45; a.e. müell., Peçenek Tarihi, İstanbul 1937, s. 107-108; Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, İstanbul 1997, s. 180.

[2] Rasovskiy, Peçeneklerin Macaristan'a 3 yoldan ve Macar kaynaklarındaki efsanelere göre Arpad döneminde yani X. yüzyılda geldiklerini belirtmektedir. Yine o eldeki kaynaklara göre ve özellikle Konstantin'in verdiği bilgilere dayanarak bunun 945 yılında olduğunu ve X. Asrın birinci yarısında yaşayan Macar hükümdarı Zoltan zamanında Macaristan'ın kuzeybatısında ve Fertö gölü çevresinde yaşadıklarını söylemektedir. Bk. D. A. Rasovskiy, "Peçenegi, Torki i Berendey Na Rusi i v Ugrii", Seminarium Kondakovianum, Praha 1933, s. 4; Peçeneklerin Macaristan'a ilk gelişleri hakkında detaylı bilgi için bk. a.e. a.e., s. 5-7; Rasovskiy, ayrıca Peçeneklerin İtil boyunu terk ettikleri zaman, Hazarlara tabi olan Macarların Don ve Kuban sahasını ellerinde bulundurduklarından; yeni yurt edinmek isteyen Peçeneklerin bu isteklerini ancak Macarları yenmekle mümkün olacağını anlamalarından ve daha sonra da her iki kavim arasında meydana gelen savaşlarda Peçeneklerin üstün gelerek Macaristan'a nasıl

yerleşmeye başladıklarını geniş bir şekilde anlatmaktadır. s. 19-42; Ayrıca bk. Kurat, Peçenek, s. 38, 43-50; a.e. müell., Karadeniz, s. 46-47; Golubovskiy, a.e. a.e., s. 225-227.

[3] Konstantin Porphyrogenetus, de Administrando Imperio, Bonn 1840, s. 38, 40; Rasovskiy, a.g.m., s. 5.

[4] Bizans, 894'de Bizans arazisine girerek imparatorluk ordusunu mağlûp eden Bulgar çarı Simeon'a karşı bu sırada Dnyeper ile Tuna nehirleri arasındaki topraklarda bulunan Macarları yardıma çağırmış, Macarlar da Bizans'ın bu çağrısına uyarak bir kaç defa Simeon'u arkadan vurarak, kuzey Bulgar arazisini tahrip etmişlerdir. Bu arada Bizans'ın donanma Kumandanı Eustathios Tuna ağzını tutarken Bizans başkumandanı Nikephoros Phokas'da Bulgaristan'ın sınır bölgesini işgal etmişti. Simeon Bizans ile mütareke anlaşması yaparak zaman kazandı ve Bizans imparatoru nasıl Macarlara başvurduysa, o da güney Rusya ovasında bulunan Peçeneklere müracaat etti. Peçeneklerin yardımıyla Macarlar'ı mağlûp eden Simeon tekrar Bizanslılara döndü ve Bulgaropygon yankınlarında Bizanslılar üzerinde kesin bir zafer kazandı (896). Bunun üzerine barış yapıldı. Georg Ostrogorsky, Bizans Devleti Tarihi/Türk. terc. Fikret Işıltan/, TTK Yay. Ankara 1991, s. 239.

[5] Bizans topraklarında Bulgar çarı Simeon'un tahribatı için bk. G. Ostrogorski, Bizans Devleti, s. 243-244.

[6] Kurat, Peçenek, s. 108; Ayn müell., Karadeniz, s. 60-61.

[7] Kurat, Peçenek, s. 111; Ayn müell., Karadeniz, s. 60-61; Peçeneklerin Karadeniz'in kuzeyine gelişlerini Bizans iyi değerlendirmiş ve Peçenekler'e elçiler göndererek onları Bulgarlara karşı kazanmak istemiştir. İlk temaslar 915 tarihinde gerçekleşmiş ve Kırım kumandanı Leon Phokas'a gereken talimat verilerek, Peçeneklerin Bulgarlara karşı sevki için her türlü çareye başvurusu bildirilmişti. Phokas'a şayet bunu başarırsa kendisine "Patricius" unvanı gibi yüksek bir pâyenin verileceği de vadedilmişti. Bunun üzerine Phogas, Peçeneklerle buluşmuş ve onlarla Bulgarlar üzerine gitmeleri hususunda bir anlaşma yapmıştı. Peçenekler 20 Ağustos 917'de, Bulgarlara karşı savaşmak maksadıyla Tuna'ya doğru gitmişlerdi. Bizans gemileri kendilerini Tuna'nın diğer

tarafına geçireceklerdi. Fakat kumandan Phokas, Bizans amirali Romanos Lekapenos ile bir mesele yüzünden kavga etmeye başladı. Bunu gören Peçeneklerin Bizanslılara güvenleri kalmadı ve geri dönüp gittiler. Bizans ordusu büyük hazırlıklardan sonra Karadeniz kıyısı boyunca düşman topraklarına girdi. Ancak bu ordu 20 Ağustos 917'de Simeon tarafından baskına uğratılarak tamamıyla imha edildi. Bk. Ostrogorsky, Bizans, s. 245.

[8] Konstantin Porhygennetos, *De administrandi Imperio*, Bonn 1840.

[9] Kurat, Karadeniz., s 62-63.

[10] Togan, Mes'udi'nin 932 yılında Velender adlı bir Bizans kalesine Peçeneklerin hücumlarından bahsettiğini ve Velender'in Kafkaslar'da bir yerde bulunduğunu belirterek, buraya saldıranların Hazar Peçenekleri olabileceklerini söylemektedir. Bk. Z. V. Togan, "Peçenekler", İA, c. IX, s. 539; Kurat, detaylı bir şekilde bu saldırı ve buranın nerede bulunduğu üzerinde durmaktadır. Kurat, Peçenek, s. 116-124. Kurat, Peçenek, s. 129-130; Togan, Peçenekler, s. 539.

[11] Skylitzes, Ioannes, Georgius Cedrenus Ioannis Scylitzae ope, (Ed. J. Bekker: *Corpus Scriptorum Historia Byzantinae*), c. II, Bonn 1839, s. 584,; Golubovskiy, a.e. a.e., s. 235; V. G. Vasilyevskiy, "Vizantiya i Peçenegi", Trudı, c. I, Sankt-Peterburg 1908, s. 10-11; Kurat, Peçenek, s. 131-133.

[12] En önemli Bizans kaynağımız olan Cedrenus'da bu sayı 800 bin olarak verilmektedir. Ancak gerek Golubovskiy, gerek Vasilyevskiy ve gerekse Kurat bu sayının çok abartılı olduğunu belirterek, bunun belki 80 bin olabileceğini belirtmişlerdir.

[13] Cedrenus, a.e. a.e., s. 586; Vasilyevskiy, a.e. a.e., s. 12-14; A. P. Kajdan, "İoann mavropod, Peçenegi i Ruskiye v Seredine XI. v", Zbornik Radova, No. VIII, Beograd 1963, s. 12;

[14] Kurat, Peçenek, s. 135-136; Togan, Peçenekler, s. 539.

[15] Cedrenus, a.e. a.e., s 588-589; Kurat, Peçenek, s. 136-137; Togan, Peçenekler, s. 539.

[16] Kurat, Peçenek, s. 138.

[17] Cedrenus, a.e. a.e., s. 590; Kurat, Peçenek, s. 138-140.

- [18] Cedrenus, a.e. a.e., s. 598; Kurat, Peçenek, s. 140-142.
- [19] Cedrenus, a.e. a.e., s. 600-602 arasında detaylı bilgi verilmektedir. Kurat, Peçenek, s. 144; Togan, Peçenekler, s. 540.
- [20] Cedrenus, a.e. a.e., s. 603; Bu iki Peçenek başbuğu arasındaki mücadeleler için bk. Vasilyevskiy, a.e. a.e., s. 42-85; Kurat, a.e. a.e., s. 145.
- [21] Cedrenus, a.e. a.e., s. 604-608; Kurat, Peçenek, s. 145-148.
- [22] Kajdan, a.e. a.e., s. 180.
- [23] Rasovkiy, a.g.m., s. 17-18; Kurat, Peçenek, s. 150-152; Togan, Peçenekler, s. 540.
- [24] Kurat, Peçenek, s. 153-155.
- [25] Geniş bilgi için bk. Kurat, Peçenek, s. 155-160.
- [26] Anna Kommena Alexiad (Türk. Terc. Bilge Umar) İstanbul 1996.
- [27] Anna bu Peçenek başbuğlarının isimlerin Tatou, Kholes, Seslav ve Satzas olarak vermekte ve bunların bu şehirleri ele geçirdikten sonra Tuna'yı rahatça aşarak, komşu bölgeleri talan ettiklerini ve birkaç kaleyi ele geçirdikten sonra bir süre hareketsiz kalarak tarımla uğraştıklarını belirtmektedir. a.e. a.e., s. 210; Kurat, Peçenek, s. 166.
- [28] Anna babası Aleksi Komnenos'un, Normanlarla ilk defa 18 Ekim 1082 tarihinde Anadolu Selçuklu hükümdarı Süleyman Şah'ın gönderdiği bir Türk ordusu ve Venediklilerden sağladığı orduyla beraber savaştığını ancak mağlup olmaktan kurtulamadığını söylemektedir. Detaylı bilgi için bk. a.e. a.e., s. 131-150. Ancak daha sonra 1083 tarihinde yaptığı savaşı Selçuklu Türklerinin sayesinde kazanarak, Pavlikanların önde gelenlerini tutuklatarak, mallarına el koymuş ve sürgüne göndermiştir. a.e. a.e., s. 178-180; Kurat, Peçenek, s. 167.
- [29] Aleksi bu Travel'e bağışlanma ve tam özgürlük güvencesi veren bir Altın Yıldızlı Ferman yazdırarak göndermiştir. Kommena, a.e. a.e., s. 183.
- [30] Kommena, a.e. a.e., 211-212; Kurat, Peçenek, s. 168-169.
- [31] Kommena, a.e. a.e., s. 213-222; Ayrıca bu hadiseler Kurat'ta oldukça teferruatlı bir şekilde anlatılmaktadır. bk.

Kurat, Peçenek, s. 169-179.

[32] Kommena, a.e. a.e., s. 223-224; Kurat, Peçenek, s. 180-181.

[33] Kommena, a.e. a.e., s. 224; Kurat, Peçenek, s. 181-182.

[34] Anna, İmparatorun Kumanların tekrar gelmesinden korktuğu için Synesios adındaki elçiyi Altın Yıldızlı Fermanla birlikte Peçenekleri uzlaşmaya ve anlaşma ikna etmek için gönderdiğini belirterek, Synesios'dan Peçeneklerin daha fazla ileriye gitmemeleri ve bulundukları yerde kalmalarını sağlamasını ve karşılığında da onlara nelere ihtiyaçları varsa bol bol verileceğini söylemesini istemiştir. Nitekim elçi onların yanında uzun süre kalarak her çeşit hizmetlerinde bulunmuş ve sonunda onları İmparatorla anlaşmaya razı etmiştir. a.e. a.e., s. 226; Kurat, Peçenek, s. 193-194.

[35] Kommena, a.e. a.e., s. 227; Kurat, Peçenek, s. 194-195.

[36] Kommena, a.e. a.e., s. 228; Kurat, Peçenek, s. 195-196.

[37] Anna bu hadiseyi detaylı bir şekilde anlatmaktadır, a.e. a.e., s. 234-237; Kurat, Peçenek, s. 201-203.

[38] Anna eserinde bu hadiseleri teferruatlı bir şekilde anlatmaktadır, a.e. a.e., s. 239-241; Kurat, Peçenek, s. 204-205.

[39] Kurat, Peçenek, s. 207.

[40] Kaynaklarda buranın nerede bulunduğu konusunda iki görüş vardır: 1) Küçük Çekmece ile Büyük Çekmece arasında ve Mela deresi kıyısında; 2) Çatalca; Ayrıca Vasilyevskiy bu tarihi 1091 yılının Şubatı olarak vermektedir. Bk. Vasilyevskiy, a.e. a.e., s. 255.

[41] Kommena, a.e. a.e., s. 243-245; Kurat, Peçenek, s. 208.

[42] Anna bu zaferden sonra Bizasnlılar tarafından “(Bir gün eksik kaldığından) Peçenekler Mayıs’ı göremediler” diye bir türkü söylediklerini belirterek s. 247-258 arasında bu zaferi çok geniş bir şekilde anlatmaktadır; Kurat, Peçenek, s. 214-227 arasında da detaylı bilgi verilmektedir.

[43] Kurat, Peçenek, s. 229.

[44] Kommena, a.e. a.e., s. 346-348; s. 479-484.

[45] Vasilyevskiy, a.e. a.e., s. 102-107; Rasovskiy, a.g.m., s. 18-19; Kurat, Peçenek, s. 232

[46] Kurat, Peçenek, s. 234.

[47] Kurat, a.e. a.e., s. 235-236.

[48] Kurat, a.e. a.e., s. 240. Taryhy makalalar